

Riigi ja hariduspoliitika roll Eesti pikaajalise majanduskasvu ja konkurentsivõime tagamisel

Sander Klaos

Analüüsi osakonna juhataja

Nordea pank

28.01.2010

Kas haridus ja majandus(kasv) on üldse seotud?

- Tänapäeva maailmas on madala haridustasemega juba raske normaalselt igapäevaelus toime tulla (igapäevaelus kasutatavad tehnoloogilised ja sotsiaalsed struktuurid muutuvad aina keerukamaks).
- Korduvalt on empiirilisel tõestatud eraisiku tasandil hariduse ja sissetulekute vaheline tugev korrelatsioon. Miks siis mitte ka riigi tasandil?
- Hariduse mõju majanduskasvule on üritatud isegi valemisse panna:
 - 1% kõrgem kõrghariduse määr suurendab riigi SKPd inimese kohta 0,35%
- Haridusele kulutamist võib käsitleda kui iga teist investeerimisotsust.

Global Competitiveness Index

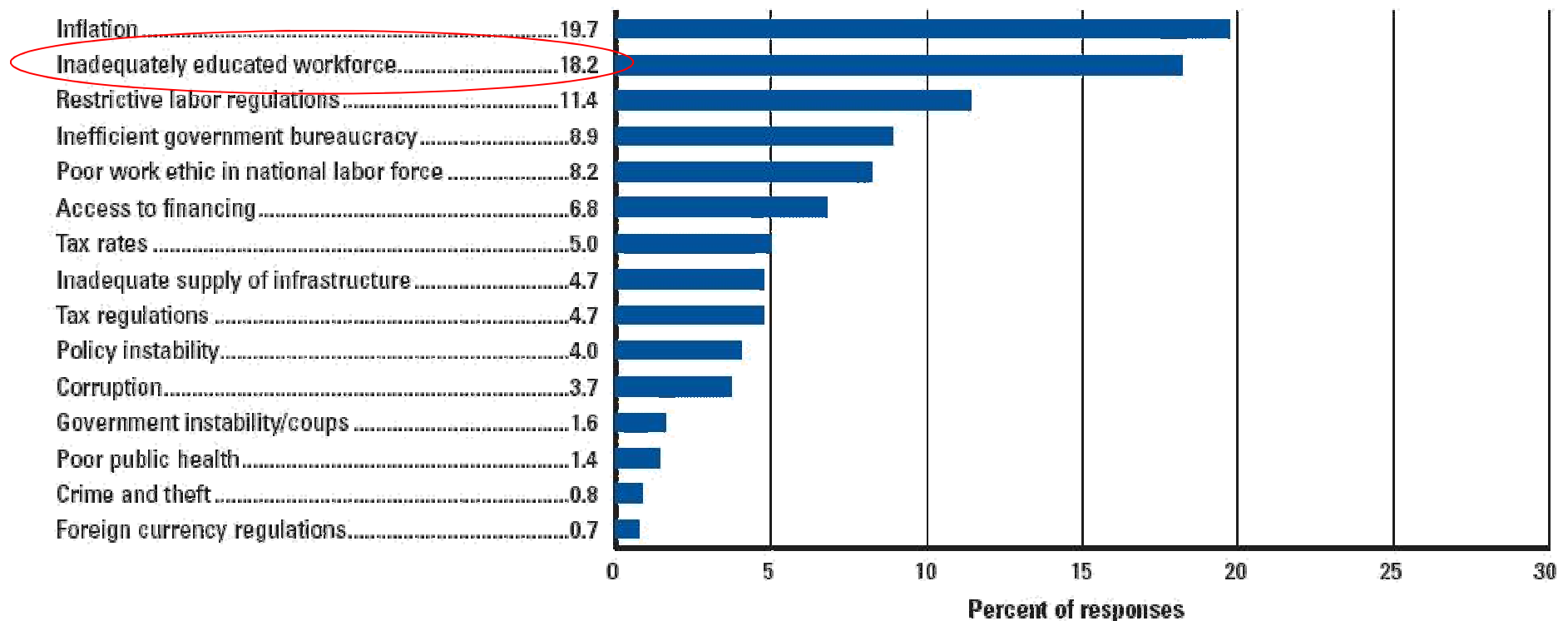
	Rank (out of 133)	Score (1-7)
GCI 2009–2010	35	4.6
GCI 2008–2009 (out of 134).....	32	4.7
GCI 2007–2008 (out of 131).....	27	4.7
Basic requirements	34	5.1
1st pillar: Institutions.....	31	4.9
2nd pillar: Infrastructure.....	34	4.7
3rd pillar: <u>Macroeconomic stability</u>	47	4.9
4th pillar: <u>Health and primary education</u>	28	6.0
Efficiency enhancers	27	4.7
5th pillar: <u>Higher education and training</u>	21	5.1
6th pillar: <u>Goods market efficiency</u>	28	4.8
7th pillar: Labor market efficiency.....	21	4.9
8th pillar: Financial market sophistication.....	29	4.8
9th pillar: Technological readiness.....	16	5.5
10th pillar: Market size.....	94	3.1
Innovation and sophistication factors	42	4.0
11th pillar: Business sophistication.....	48	4.3
12th pillar: Innovation.....	37	3.6

Stage of development

Meie probleemseimad alad

The most problematic factors for doing business

Note: From a list of 15 factors, respondents were asked to select the five most problematic for doing business in their country and to rank them between 1 (most problematic) and 5. The bars in the figure show the responses weighted according to their rankings.

Haridusega seotud faktorid edetabelis

● Baashariduse kvaliteet	12	
● Hariduskulutused	51	
● Haridussüsteemi kvaliteet	36	
● Reaalteaduste hariduse kvaliteet	17	
● Ärihariduse kvaliteet	35	
● Koolide internetiga varustatus	2	
● Töötajate koolituste ulatuslikkus	40	
● Innovatsiooniga tegelevate asutuste kvaliteet	27	
● Ettevõtete kulutused U&A-le	44	
● Ülikoolide ja ettevõtete koostöö U&A osas	32	
● Teadlaste ja inseneride arv	67	
● Patentide arv	41	

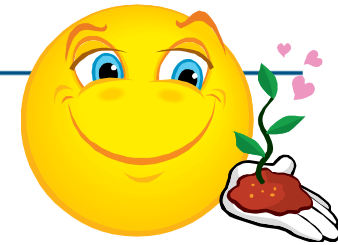
Konkurentsivõime edetabelis asume eespool...

- Valitsuse poolne reguleeritus (bürokratia) 8
- Valitsuse võlakohustus 4
- Malaariajuhtumite arv 1
- Internetiühendus koolides 2
- Palga määramise paindlikkus 3
- IT-ga seotud seadusandlus 4
- Mobiiltelefoni kasutajate arv 4
- Topelt-tollide kasutamine 5
- Kapitali liikumise vabadus 7

Investeerimishorisont

- **Eraettevõtete investeerimishorisont tavaliselt 5 kuni 10 aastat**
 - Juhatuse motivatsiooniskeemid veel lühemad
 - Tasuvusaeg ei tohi olla palju pikem
 - Ka pankade laenutähtjad on tavaliselt umbes 5 aastat
 - Selle ajaga vananevad investeeringud nii füüsiliselt kui moraalselt
 - Järelikult ei ole ettevõtted haridusse investeerimisel efektiivsed
- **Riigi arengu seisukohalt on oluline palju pikem perspektiiv**
 - Perspektiiv on tavaliselt üle 10 aasta. Kuni 30 aastat.
 - Ohuks poliitikute “motivatsiooniskeem”: valimised
 - Vajab visiooni, kus tahame olla 10 kuni 30 aasta pärast
 - Veel pikem perspektiiv on küsitav

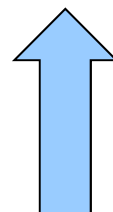
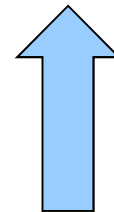
Milliseid alasid toetada/ eelisarendada

- Reeglina seostuvad majanduskasvuga nõ tootvad erialad: insenerid, tehnikud jne.
- Tuleb püüda ette näha, kes on nõ tuleviku “insenerid”: arstid, bioloogid, keskkonnatehnoloogid?
- Toetada tuleb täiendõpet ja ümberõpet: tänapäeva maailmas aeguvad arengule kaasa aitavad teadmised tavaliselt 5 kuni 10 aastaga.
- Peab hoolitsema, et hariduse andjad areneksid tänapäeva suundumustega kaasas.

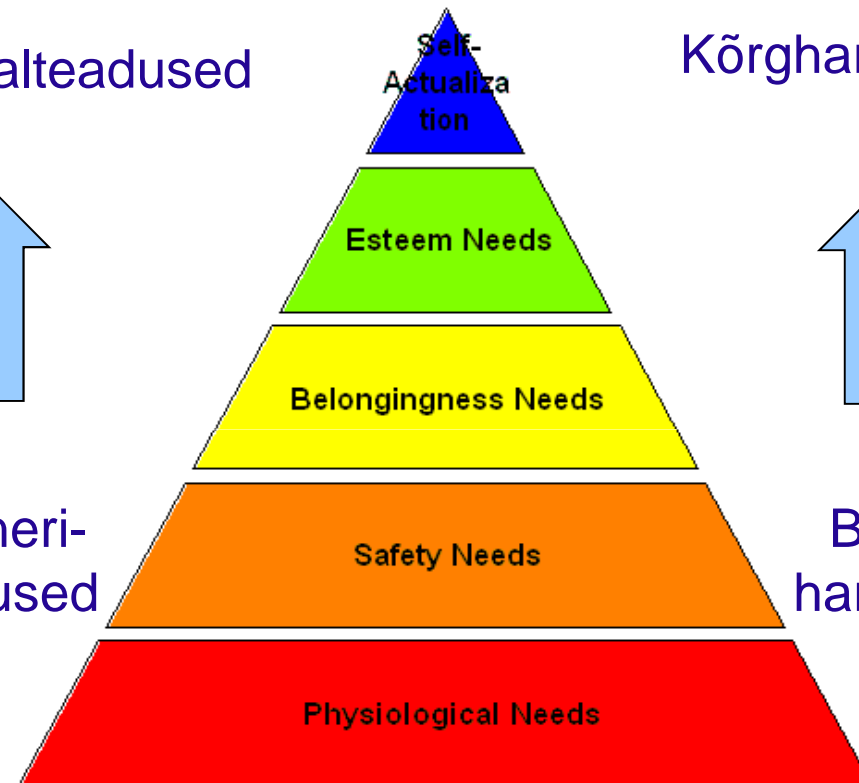
Sotsiaalteadused

Kõrgharidus

Inseneriteadused

Baasharidus

Maslow: optimaalseks kasvuks on olulised kõik tasemed. Sõltuvalt ühiskonna arengust liigub aina rohkem rõhku ülemistele tasemetele. Oluline on nendevaheline tasakaal.

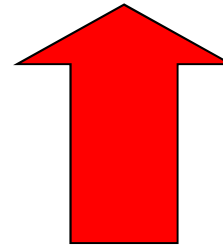
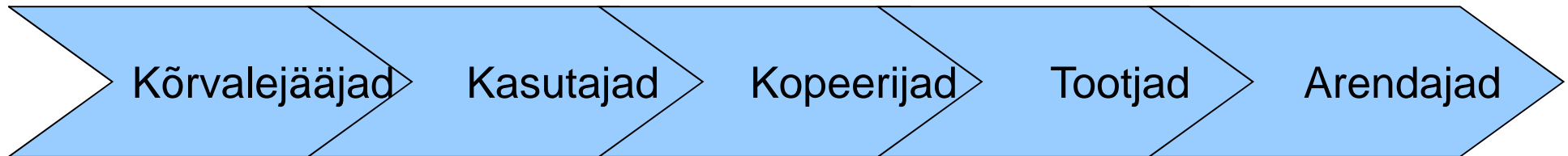
Fundamentaalteadus VS rakendusteadus

- Eesti peab valiku tegema, kummale ta keskendub.
- Eesti suurusele riigile on mõttekam keskenduda rakendusteadustele.
- Fundamentaalteadus on väga kulukas ja tulemused ebakindlamad.
- Fundamentaalteadustes osalemine rahvusvahelistes teadustöodes. Aga seda pigem õppimise, mitte majanduskasvu eesmärgil.
- Ka väike muudatus protsessis, tootes või tehnoloogias on innovatsioon

Tehnoloogiline tase

Riikide tehnoloogia-alane areng:

- **Kus asub Eesti?**

- Me ei suuda võistelda suurriikidega
- Innovatsioon ei pea tähendama paradigmat muutvaid leiutisi
- Skaalal tõusmisel on võtmetähtsusega haritud ja haritava tööjõu olemasolu

Ülikoolide ja ettevõtete koostöö

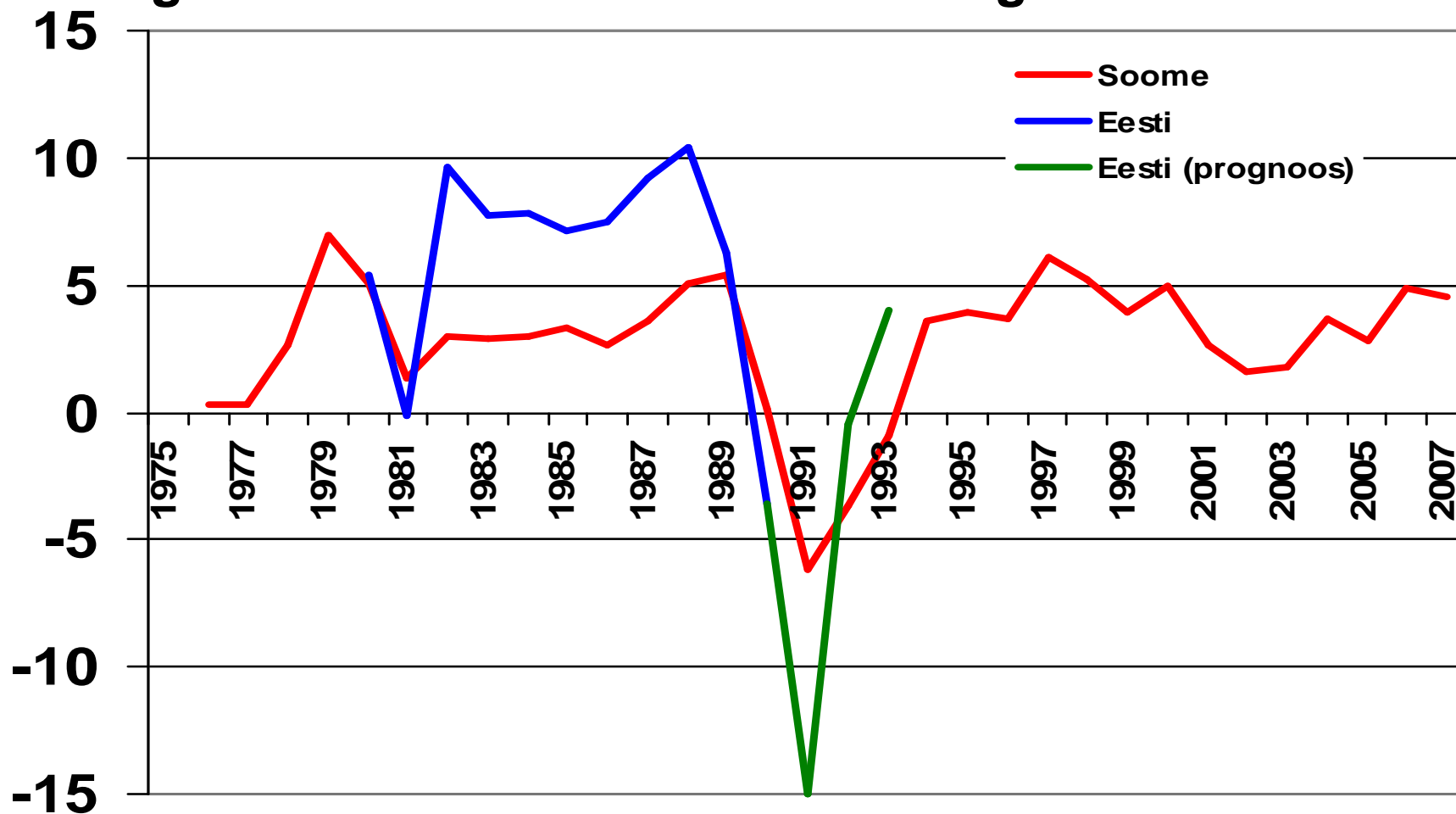
- Eesti majanduse edasiseks arenguks on väga oluline, kuidas ülikoolid ja ettevõtted suudavad koostööd teha.
- Nagu konkurentsietabel näitas, on meil sel alal arenguruumi (madal uurimis-ja arendustegevus ettevõtetes, vähe patente)
 - Inkubaatorid
 - Spin-off'id
 - Praktikad
 - Stipendiumid
- Ülikoolid ja koolid ei tohi toimida iseenesest ja muust ühiskonnast lahus. Teadusel peab alati olema kasulik väljund

Praegu on õige aeg otsustada, kuhu tahame jõuda...

... 5 aasta pärast, 10 aasta pärast, 30 aasta pärast.

- Kriisid loovad uusi võimalusi ja paradigmasid
 - Soome Lama
 - Creative destruction
- Meie praegustest otsustest ja suundadest sõltub Eesti edasise arengu suund ja kiirus
- Haridus vajab riiklikku sekkumist, kuid nõuab ka turumajanduse reeglite järgimist.
 - Riiklik sekkumine tagab investeerimishorisoni
 - Turumajanduse reeglite järgimine tagab kvaliteedi

Kui võrrelda meie ootusi Soome 90-ndate majanduskriisiga, paistame isegi suhteliselt optimistlikud. Kõrgemaks kasvuks tuleb teha midagi teisiti.

Aitäh!